

Osvrt na tekst Ciljevi obrazovanja – pojmovno istraživanje

Osvrt na tekst Ciljevi obrazovanja – pojmovno istraživanje Richarda Stanley Petersa, obrađivan u okviru čitalačkog kluba u Stepovoj školi u Zbornici u Banjoj Luci

Uvod

Na početku moram iznijeti pozitivne impresije Piterovim tekstom o ciljevima obrazovanja i filozofskim načinom predstavljanja pojmova iz svakodnevnice sa kojom se susrećemo u obrazovanju, a koji nas podstiče da iznova promislimo šta u stvari znači obrazovati i zašto se njime bavimo. U ovom tekstu, Piter, zajedno sa kritičkim komentarima Vudsa i Dreja, istražuje osnove pojma „ciljevi obrazovanja“, a sam tekst predstavlja filozofsko razmatranje pojma, pri čemu autor analizira kako značenje pojma „cilj“ utiče na njegovo povezivanje s obrazovanjem. Navedena razmišljanja čitaoca dovode u situaciju da vrši preispitivanje vlastitih pogleda na nastavničku profesiju, posebno jer kroz tekst autor povezuje teoriju i praksu i ukazuje da je obrazovanje kontinuiran proces koji oblikuje ličnost svakog pojedinca i utiče na njegov karakter i odnos prema svijetu u kome živi. U vremenu kada se najčešće školski uspjeh svodi na ocjene i mjerljive ishode ovaj tekst nas podsjeća da su pravi ciljevi obrazovanja mnogo dublji i da se odnose na razvoj ličnosti učenika i njegovih vrijednosti i sposobnosti da razumije svijet u kome živi.

Zašto su ciljevi važni?

Piter razlikuje pojmove cilja, svrhe i namjere, naglašavajući da cilj podrazumijeva svjesno usmjerenje ka nečemu što nije odmah dostupno, ali što daje smisao djelovanju. Kada to povezujemo sa kontekstom škole, možemo vidjeti koliko često i učenici i nastavnici djeluju bez jasne slike o tome zašto nešto radimo, odnosno koji je konkretan cilj naših aktivnosti. Piter ukazuje da ciljevi ne predstavljaju samo propisane normative, nego nas usmjeravaju ka suštini onoga čime se bavimo. U svakodnevnom radu sa učenicima često dolazimo u situaciju da radimo na određenim sadržajima čiju svrhu ni mi ne razumijemo, a onda je to još teže prenijeti učenicima na način da oni taj zadatak izvršavaju sa razumijevanjem i osjećajem svrsishodnosti. Možda je banalan primjer, ali jedan od prvih zadataka sa kojim se učenik susreće, a da možda ne razumije njegovu svrhu, jeste pozdrav osobe koja ulazi u učionicu ustajanjem.

Kao mlađi učitelj, čini mi se da ni ja nisam u potpunosti razumio cilj te aktivnosti, već sam je prihvatao i prenosio kao određenu dogmu. Danas, kada u prvom razredu upoznajem učenike sa pravilima ponašanja u školi, tu aktivnost povezujem sa svakodnevnim životom kod kuće i dolaskom gostiju, gdje domaćini iskazuju dobrodošlicu gostima i na taj način ih prihvataju u svoj dom, a isto rade i pri rastanku. Povezujući i objašnjavajući učenicima svrhu i smisao takvih pravila, primjećujem da ih oni lakše prihvataju i da s više angažmana učestvuju u zajedničkom životu škole.

Ovo je možda jednostavan primjer, ali može poslužiti kao osnova za razumijevanje mnogo složenijih svrha i ciljeva sa kojima se svakodnevno susrećemo kroz vaspitno-obrazovni proces, a da često ne vidimo njihovu stvarnu vrijednost.

Šta znači biti obrazovan

U svom tekstu PETERS ističe upečatljivu misao da „biti obrazovan ne znači stići na neko odredište, već putovati s drugačijim pogledom“. Taj stav potvrđuje često upotrebljavanu frazu da proces obrazovanja ne završava sticanjem određene diplome, već da obrazovanje nikada ne prestaje – ni za učenike ni za nastavnike (što možemo pronaći i kod Freirea u Pedagogiji potlačenih). Sticanje diplome ili određenog postignuća predstavlja samo ulaznicu ka svjesnom radu na sebi.

Dalje kroz tekst PETERS jasno razlikuje obučenost od obrazovanosti: navodi da se obučenost odnosi na tehničko savladavanje određenog zadatka, a obrazovanost na sposobnost da se razumije smisao onoga što učimo. Potvrdu ovakvog stava mogli smo čuti i kroz Radino izlaganje u videu o mitovima i legendama o obrazovanju i školovanju koji smo obrađivali kroz čitalački klub. Kada govorim o sebi i svom procesu obrazovanja i samoobrazovanja, čini mi se da sam kroz svoj rad u nastavnom procesu prošao kroz nekoliko faza koje su imale značajan uticaj na moje oblikovanje kao prosvjetnog radnika. U svakodnevnom životu često možemo čuti kvalifikacije da je određeni kolega „dobar“, a neki drugi da nije. Po mom mišljenju, dobar prosvjetni radnik je onaj koji se iz srca predaje poslu koji radi, koji uči zajedno sa svojim učenicima i ima iskazuje želju da preispituje i mijenja sebe i svoje metode rada. Obrazovni sistemi u Bosni i Hercegovini egzistiraju u postojećem obliku, bez obzira na naše mišljenje o njihovom kvalitetu. Čini mi se da kao pojedinci ipak imamo prostora da unapređujemo naše obrazovanje, bez obzira na sve poteškoće sa kojima se susrećemo, i da trebamo tražiti ljude sa kojima dijelimo iste vrijednosti. Za mene je primjer takve zajednice upravo Stepova škola u Zbornici, koja pruža snažnu podršku nastavnicima da rastu, razmjenjuju iskustva i osjete da nisu sami u svom razvoju.

Obrazovan čovjek kao cjelovita ličnost

PETERS smatra da obrazovan čovjek nije onaj koji zna mnogo činjenica, već onaj koji razumije principe i povezuje ih s vrijednostima života. To znači da pravi cilj obrazovanja nije stvaranje „stručnjaka“ nego zrelih ljudi koji misle i promišljaju. PETERS kaže da dobra škola treba da kod učenika razvije želju da se bave stvarima svojevrijedno, a ne zbog ocjena ili spoljašnjih pritisaka. Kada ovo povežem sa sopstvenim iskustvom, vidim da su trenuci kada učenici postavljaju pitanje iz radoznalosti, a ne zato što „to mora biti na testu“, upravo oni koji pokazuju smisao obrazovanja. U takvim trenucima prepoznajem i sebe i situacije kada sam, bez potrebe, ulazio u dubinu određene teme i težio da saznam više o njoj. Moram priznati da su ovakve situacije u učionici postale dosta češće otkako sam polaznik Stepove škole, gdje sam kroz primjenu različitih kreativnih tehnika uspio da podstaknem učenike da postanu zainteresovaniji. To ukazuje da obrazovanje ostvaruje svoj smisao ako kod učenika razvijamo radoznalost, empatiju i osjećaj odgovornosti.

Uloga nastavnika – od prenosioca znanja do vodiča

U tekstu se posebno naglašava da učitelj nije tu da nameće svoje mišljenje, već da bude vodič i podrška učeniku u istraživanju svijeta. Taj dio teksta podstakao me je na razmišljanje koliko smo, kao nastavnici, spremni da odustanemo od uloge „sveznajućeg“ i postanemo partneri u učenju.

Takođe, Freire u Pedagogiji potlačenih ističe da u procesu učenja pored učenika i učitelj raste i uči. U praktičnom radu sa učenicima primijetno je da je njihov angažman mnogo veći kada imaju slobodu i prostor da samostalno istražuju, donose zaključke i uče iz grešaka.

U prethodnom periodu na časovima prirode i društva kombinovali smo nekoliko različitih metoda rada, gdje je moja uloga bila uloga voditelja, a učenici su bili ti koji su nosili aktivnosti. Kombinovali smo model obrnute učionice, gdje su se učenici kod kuće upoznavali sa sadržajem, a zatim ga u školi jedni drugima prezentovali i proširivali svoja znanja. Ovakav način rada bio im je zanimljiviji, a meni je donio nova saznanja jer sam često i sam, inspirisan njihovim idejama, dodatno istraživao gradivo.

Piters u tekstu ukazuje i na to da učitelj ima zadatak da povezuje tradiciju i okruženje u kome živi, te da učenicima otvara prostor da razumiju prošlost, ali i da je preispituju. Nastavnik treba da se potruži da nastava bude prostor za povezivanje ranijeg znanja i iskustva sa novim pogledom na svijet. U današnjem svijetu učitelj ne treba da bude sveznajuća enciklopedija, već da vodi i usmjerava učenike kroz beskrajne informacije koje nas okružuju.

Savremeni smisao Pitersovih ideja

U današnjem društvu često se mjeri „uspjeh obrazovanja“ kroz testove, prosjeke i statistike, čemu smo i mi prosvjetni radnici često „robovi“ i teško se od toga distanciramo. Tekstovi poput ovih mogu nam pomoći da se podsjetimo da obrazovanje ima i unutrašnju dimenziju – onu koja se tiče znanja, razumijevanja i razvoja karaktera. Pitersov tekst me je podstakao da prihvatim da ciljevi obrazovanja ne mogu biti samo spoljašnji, kao što su postizanje određenog uspjeha ili zaposlenja, već moralni i ljudski.

U svom radu pokušavam podsticati tu unutrašnju dimenziju kroz razgovore o vrijednostima i povezivanje nastave sa životom i učeničkim očekivanjima. Kroz aktivnosti u Stepovoj školi čini mi se da sam ostvario određeni napredak u tom smjeru i nadam se da će u budućnosti i moje kompetencije postati bolje što će za rezultat imati stvaranje okruženja u učionici po mjeri i potrebama učenika. Nažalost, u današnje vrijeme postizanje ovakvih ciljeva otežano je jer živimo u vremenu kada se postignuća često mjere ocjenama i brojkama, što značajno utiče na ostvarivanje stvarnih obrazovnih ciljeva.

Biti prosvjetni radnik u takvom okruženju je teško, ali vjerujem da je najbolji način da sebi i drugima pomognemo to da kontinuirano radimo na vlastitom usavršavanju, što će nam sigurno pomoći i olakšati rad.

Zaključak

Čitajući ovaj tekst iznova sam se podsjetio da obrazovanje nije samo mehanički proces, nego živi odnos između učenika, učitelja i svijeta u kome zajednički živimo. Ciljevi obrazovanja ne mogu biti unaprijed definisani kao lista zadataka – oni se oblikuju kroz vrijednosti koje negujemo i kroz način

na koji razumijemo znanje. Biti nastavnik znači pomagati učenicima da otkriju smisao u onome što uče, da razvijaju radoznalost i vjeru u sopstvene mogućnosti. Svaki učenik je svijet za sebe, a pravi cilj obrazovanja nije da ga oblikujemo po svojoj mjeri, već da mu pomognemo da pronađe vlastitu.

Tags

Obrazovne strategije

Pučavanje

Collections

Autorski tekstovi

Ocjenjujem, dakle postojim